

Uspomene na "unovačenoga Širokobriježanina" fra Bonifacija Majića

Masakrirani i opustošeni Široki Brijeg

Tragične 1945. godine na nekada obasjanim širokobriježkim uzvisinama život je zastao, mladenački glasovi zamukli i igrališta zašutjela upadom partizanskih tirana koji ga pretvorise u prah i pepeo. Nakon ubojstva franjevača (7. veljače) avet straha lebdjela je zrakom i prolazila šutljivim hodnicima franjevačkoga samostana. A ispražnjene klupe gimnazije čeknule su za učenicima koji su se nekada u njima napajali vjerom i

hranili blagodatima klasične kulture. Zgrada je mukom šutjela kao slikovna spomenika prošlosti.

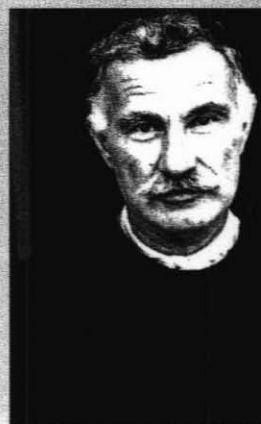
U tome odgojnom zavodu odigrao je važnu ulogu fra Bonifacije Majić kao vjeroučitelj, profesor i upravitelj konvikta. Tu je kao svećenik proveo 35 godina bez prekida i postao sinonimom toga mjesta na raskršću putova srednje Hercegovine. Komunisti ga pretvorise u pustoš, ali u tijeku vremena franjevački kovači povijesti ponov-

no su ga izgradili na ponos svojih hrvatskih preda. Tu je fra Bonifacije kao sljedbenik ubogara iz Aziza cijeli svoj svećenički život neumorno radio u samici samostana, u svetištu crkve i u zanosu svoga poziva pod arkadama gimnazijskih zdanja. Svatko ga je na Širokome Brijegu poznavao i on, takoreći, svakoga. Posjedovao je dobrotu srca i razumijevanje prema potrebnima, posebno prema slabostima povjerenih mu đaka i pitomaca u konviktu.

Rodio se u pitomoj Vitini 6. svibnja 1883. i kršten (8. svibnja) pod imenom Ante u Veljacima. Bog je njegove roditelje Ambru i Katu (rođenu Lozo) obdario s osmero djece koja su se lako uklopila u već blisko i raspjevano susjedstvo. Nama, nestašnim dječacima, bili su darežljiviji i velikodušni. Majka Lozuša darivala nas je bajanim i suhim smokvama, postupajući s nama kao s vlastitom djecom. Od svoga poroda posebnu su pažnju posvećivali nadarenomu sinu Anti želeći ga vidjeti na oltaru kao franjevača – svećenika. Želja im se ispunila. U staračkim godinama on ih je često posjećivao i s njima dijelio po-teškoće života. Umrla su iste godine (1921.) u dubokoj starosti.

Nakon četiri godine osnovne škole u rodnoj Vitini, pošao je 1894. godine u sjemenište na Široki Brijeg gdje je našao sama sebe, jer na tome mjestu živio je kao student i svećenik duže od četrdeset godina. Nakon šestoga razreda gimnazije, stupio je 6. listopada 1900. u novicijati na Humcu kod Ljubuskoga i tu se nakon godinu dana kušnje zavjetovao da će sljediti pravilo Manje braće. Tri godine bogoslovlje studirao je u Mostaru, pa se zatim uputio u Njemačku (Paderborn-Düsseldorf) i Poljsku (Krakow). U Paderbornu je 14. lipnja 1906. zaređen za svećenika. U Krakovu je tijekom tri godine studirao klasične jezike, grčki i latinski, i konačno diplomirao u Zagrebu. Slovio je kao stručnjak klasične literature koju je godinama predavao širokobriježkim učenicima gradeći među njima mostove povjerenja i ljubavi.

Stalno je pratio svjetske doga-

đaje i domaća zbivanja. U duši je bio sljedbenik slobodarskih ideja braće Radića, iako se u rodoljubnim akcijama nije ni za koga javno opredjeljivao. Ali Hrvatska mu je bila duboko usadena u srce koje je za nju kucalo. Na njega bi se mogla primijeniti Matoševa misao da mu je Domovina bila "duša, jezik, majka, a ne znamen" (u pjesmi *Gospa Marija*).

Dana 8. veljače 1945. silom je morao napustiti ljubljenu Grad na Gori i sa sedmoricom svoje subraće poći na daleko stratište koje mu odrediše krvočni partizani. U šezdeset drugoj godini starosti propešačio je desetak kilometara kroz neprohodne puteljke hercegovачkih zaseoka na putu do Zagvozda u Dalmaciji. Na putu je tučen, mičen i zlostavljan da bi posve iscrpljen tragično završio svoj životni put na zemlji. Ubijen je iz strojnice i bačen u masovnu grobnicu koja čuva veći broj ubijenih hercegovачkih franjevača. Tu su domaći pastiri, potreseni njihovim ubojstvom, na uzvisini humka napravili kameni križ kao spomenik pogubljenim franjevcima. A pretrašeni domaći stanovnici u svojim kućama nisu niti slutili što se događa u njihovu susjedstvu.

Njegovo završno životno razdoblje jasan je primjer komunističkih zločina i nevino prolivene krvi njihovih žrtava. Njegov neznan "grob" i grobovi njegove zločinački ubijene subraće prekretnica su hrvatskih povijesnih događaja koji nas potiču na razmišljanje da kršćanski mučenici u orlovskome letu odlaze prema nedokučivim visinama neba koje je za razbojnika zatvoreno.

dr. fra Častimir Majić

IMENA DUVANSKIH MJESTA

U osnovi ekomima Srdani nalazi se osobno ime Srdan (grčki *Sergios*, latinski *Sergius*, talijanski *Sergio*, ruski *Sergej*), često i omiljeno u dalmatinskim srednjovjekovnim gradovima. U Hrvata se proširilo štovanjem svetoga Sergija, sveca podijeljom iz Sirije, koji je živio u 3. i 4. stoljeću, a umro je mučeničkom smrću u Libanu. Posebno ga štiju pravoslavne crkve.

Prema nazivima sakralnih objeka, podignutih u čast toga sveca, nastaju nazivi kao što je brdo Srd s austrijskom tvrđavom iznad Dubrovnika, odakle su hrvatski vitežovi u Domovinske ratu obranili grad svetoga Vlahe od srpsko-črnogorskih četnika ujedinenim sa tzv. Jugoslavenskom narodnom armijom. Istoga su postanka i nazivi naselja: Srdevići (Čačko, Livno), te Donji i Gornji Srdevići (Srbac).

Srdani

U duvanskim Srdanima, koje fra Petar Bakula naziva Serdanima, nalazile su se "ruševine šest veličanstvenih crkava i više starih zgrada". Vjerojatno je neka od tih crkava bila posvećena svetomu Sergeju, po čemu je to naselje moglo biti prozvano Srdani.

Ne bilježe ga biskupski popisi bosansko-hercegovачkih Hrvata katolika u 18. stoljeću, spominje ga 1813. godine bosanski biskup fra Augustin Miletić kao naselje s 5 kuća i 61 stanovnikom. U *Semantizmu* Hercegovачke franjevačke kustodije fra Petar Bakula ga je uvrstio kao selo s pet katoličkih kućari 52 duše.

Danas Srdani s 284 stanovnika (popis 1991. godine) pripadaju onim duvanskim naseljima u kojima pada broj stanovnika.

Ante Ivanković